

Sportverzamelingen - Sportief Erfgoed

Gerard van den Houten

Sportcollecties en –verzamelingen van particulieren, sportbonden, bibliotheken, universiteiten, sportverenigingen, belangenverenigingen en stichtingen en wat al niet meer vormen tezamen het sportieve erfgoed van Nederland. In deze serie wordt het sportief erfgoed bezocht en beschreven. Tips en/of aanmeldingen voor deze serie? Mail naar: info@desportwereld.nl

Deel 5: Historisch archief NOC*NSF

Voorgeschiedenis

In 1999 verscheen van de hand van Wilfred van Buuren het rapport *Een plaats voor het papieren verleden. Beheer van het historisch archief van NOC*NSF*. Vanaf dat moment heeft sportkoepel Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF) Wilfred van Buuren op projectbasis af en aan ingehuurd om uitvoering te geven aan hetgeen in het rapport werd aanbevolen: 'het historisch archief van NOC*NSF wordt overgebracht naar het Nationaal Archief, het historisch archief zal volledig openbaar zijn en de fotocollectie en het historisch archief worden gescheiden. NOC*NSF zal de fotocollectie zelf bewaren en beheren.' Gedurende de jaren daarna heeft NOC*NSF ervaren dat het beheer van haar historisch archief geen eenvoudige en te onderschatten taak is. Voor een dergelijk grote en belangrijke organisatie binnen de Nederlandse sportwereld is het hebben van een goed geordend en ontsloten archief essentieel. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men op Papendal heeft besloten om Wilfred van Buuren vanaf 1 januari 2007 voor 20 uur per week in dienst te nemen om het archiefbeheer hiervan te gaan verzorgen. Wilfred komt te werken bij de afdeling Kennismanagement. Reden genoeg om Wilfred van Buuren (tevens één van de grondleggers van Stichting de Sportwereld) bij NOC*NSF te bezoeken.

De werkkamer van Wilfred bevindt zich op de

begane grond van het kantoorgebouw van NOC*NSF in Arnhem en is feitelijk onderdeel van het documentatiecentrum. Tussen diverse boeken- en tijdschriftenkasten staat zijn bureautafel, bedekt met stapels papier. Het documentatie- en informatiecentrum heeft de beschikking over een collectie video's, een handbibliotheek met recente boeken over sport en lopende tijdschriften. Ook worden hier zoveel mogelijk de eigen publicaties van NOC, NSF en NOC*NSF bewaard. Tineke Derksen, medewerker informatievoorziening bij NOC*NSF, heet de dagelijkse leiding over de documentatie.

Drie historische archieven

Wilfred: 'Het historisch archief van NOC*NSF bestaat uit drie delen of eigenlijk uit drie verschillende archieven, omdat het formeel om drie organisaties gaat. Uiteraard de twee afzonderlijke archieven van NOC en NSF en na de fusie in 1993 dat van NOC*NSF. Het oudste en langstlopende is het archief van het Nederlands Olympisch Comité dat loopt van 1912 tot 1993 en wordt bewaard in het Nationaal Archief in Den Haag. Dit deel is compleet bewerkt en omvat zo'n 36 strekkende meter. Het is volledig openbaar, dat wil zeggen dat iedereen alle stukken in Den Haag in kan zien.' Naast jaarstukken en verslagen van bestuurs- en ledenvergaderingen bevat het vooral stukken van de diverse Olympische Spelen uit die periode. 'Het is opvallend dat van de Spelen van 1928 in Amsterdam slechts één map documentatie aanwezig is. Daartegenover staat dat er bijvoorbeeld van de Spelen van 1956 relatief veel materiaal beschikbaar is. Tegenwoordig wordt de Nederlandse boycot van die Spelen maar belachelijk gevonden. Interessant is dat als je in het archief kijkt, dan blijkt dat er toen heel anders over werd gedacht. In het archief zitten talloze steunbetuigingen aan het adres van het NOC aangaande de boycot van de spelen van Melbourne', aldus Wilfred. Het inventaris van het

NOC archief is te raadplegen via de website van het Nationaal Archief (www.nationaalarchief.nl).

Eveneens in het Nationaal Archief liggen de stukken van de Nederlandse Sport Federatie. Dit historisch archief loopt van 1957 tot 1993 en zal in begin 2007 toegankelijk zijn. Gekozen is voor 1957 als beginjaar, omdat het archief ook interessant materiaal uit de twee jaren voorafgaand aan de oprichting in 1959 bevat. Wilfred: 'Het archief is met 10 strekkende meters relatief klein, maar bevat veel interessante informatie over sportbeleid.' Naast de gebruikelijke verslagen en begrotingen en stukken over Nationaal Sport Centrum Papendal, zitten er in het archief stukken die betrekking hebben op de verschillende werkvelden van de NSF, zoals: sportontwikkeling, topsport, sport en politiek en dergelijke. 'Vooral het onderwerp kadervorming kwam sterk op in die jaren en maakt daarom een essentieel deel van het archief uit. Ik verwacht overigens dat het archief van de NSF minder zal worden geraadpleegd dan het archief van het NOC. Olympische Spelen, dat spreekt nu eenmaal een grote groep mensen aan. Toch is het archief van de NSF zeker van belang, want hierin wordt interessante documentatie over de maatschappelijke positie van sport en de institutionalisering daarvan bewaard.'

Van Buuren zal ook fungeren als vraagbaak voor sporthistorische informatie. Wekelijks komen er bij NOC*NSF wel enkele verzoeken om informatie met een historisch tintje binnen. Zoals laatst nog een mevrouw die een NOC-diploma van haar opa op zolder aantrof. Ze vroeg zich af of haar opa misschien ooit aan de Olympische Spelen had deelgenomen. Een duik in het archief leverde als resultaat op dat haar opa als adelborst in 1920 deel mocht nemen aan de zogeheten vaardigheidsproeven. Die proeven werden door het NOC georganiseerd en waren mede bedoeld om sport te propageren. Je kunt ze zien als een voorloper van de Moderne Vijfkamp. Ze waren vooral populair bij militairen. Begrijpelijk, want soldaten die slaagden voor de proeven konden rekenen op een gratificatie van hun baas en die kon oplopen tot honderd gulden. Doordat de organisatie, deels door de fusie, de afgelopen jaren is gegroeid omvat het historisch archief van NOC*NSF (1993-2000) maar liefst 150 meter. Volgens Wilfred komt dit behalve door de groei van de organisatie ook door de toename van het papiergebruik en door een explosieve toename in het aantal projecten, campagnes en beleidsvelden waarmee de organisatie te maken kreeg.

Werkzaamheden

'Ik ben nu bezig met de periode 1993-2000. Het ordenen en beschrijven van archiefstukken, wat moet resulteren

in een inventarislijst. En selectie en vernietiging van archiefstukken, dat betekent in de praktijk heel veel weggooien, maar wel met beleid.' De inhoud van de archiefdozen wordt door Wilfred in de werkkamer getoetst op historische waarde, waarvoor hijzelf ooit criteria in de *Handleiding voor het beheer van historische sportarchieven* heeft opgesteld. 'De oprichtingsdocumenten en officiële jaarstukken bijvoorbeeld worden bewaard, terwijl alle dubbel en stukken van andere organisaties weggaan. Ook concepten verdwijnen, mits het definitieve document of eindrapport aanwezig is', aldus Wilfred. Bij zijn werkzaamheden voor NOC*NSF loopt hij regelmatig tegen de "archiefwet van Murphy" aan: 'Als je wat wilt weten kun je het nooit vinden, maar als je gaat neuzen kom je vaak toevallig iets interessants tegen.'

NOC*NSF bewaart ook nog een collectie van enkele duizenden historische foto's. Een groot deel betreft foto's van Nederlandse olympische deelnemers en bestaat derhalve voornamelijk uit portretten. Alle afbeeldingen zijn digitaal opgeslagen op CD. Een aanzienlijk deel van de olympische afbeeldingen is verzameld door Ton Bijkerk. Op de website van NOC*NSF – www.sport.nl – zijn de portretten te vinden in de deelnemersfinder. Met regelmaat komt de vraag binnen waarom 'grootvader' in het overzicht ontbreekt. Wilfred: 'In de praktijk blijkt vaak dat deelname aan een EK of WK wordt verward met de Spelen. Ook wordt bijvoorbeeld een reserve van het hockeyteam die niet in actie is gekomen, niet opgenomen in het overzicht van olympische sporters.'

Bijna wekelijks bieden mensen spullen bij NOC*NSF aan. Dit varieert van dure olympische boeken tot oude afleveringen van de *Revue der sporten*. Voor de aangeboden voorwerpen wordt doorverwezen naar de Stichting Sporterfgoed. Deze stichting heeft als missie ervoor te zorgen dat het waardevolle sporterfgoed in Nederland zorgvuldig bewaard, beheerd en ontsloten wordt. De huidige opslagruimte, eveneens op Sportcentrum Papendal, is echter beperkt. Wilfred: 'Misschien is het leuk om de collectie van de Stichting Sporterfgoed in één van de volgende afleveringen van deze rubriek aan bod te laten komen.'

Voor informatie: info@noc-nsf.nl

Het boek *Handleiding voor het beheer van historische sportarchieven* (Uitgeverij Verloren, Hilversum, 2003) van Wilfred van Buuren is nog steeds te koop. Het is voor tien euro te bestellen bij de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever via www.verloren.nl. Het boek is onderdeel van het Project Sportarchieven van Stichting de Sportwereld.